

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Kohtla-Järve Sotsiaalhoolekandekeskus
sots@kjl.v.ee
Keskallee 19
30395, Kohtla-Järve

08.05.2024 nr 5.1-3/8256-6

JÄRELEVALVE AKT

I. ÜLDSÄTTED

- 1.1. Järelevalve teostamise õiguslik alus: sotsiaalhoolekande seaduse (SHS) § 157 lõige 3, lastekaitse seaduse (LasteKS) § 38 lõige 2 ja majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse (MSÜS) § 65 lõige 1.
- 1.2. Järelevalve teostamisel kontrolliti: turvakoduteenuse osutamise vastavust sotsiaalhoolekande seaduses (SHS), lastekaitse seaduses (LasteKS) ning nende alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud nõuetele Kohtla-Järve Sotsiaalhoolekandekeskus (registrikood 75001046) ja teenuseosutaja majandustegevuse nõuetele vastavust.
- 1.3. Järelevalve teostamise koht: Keskallee 19, Kohtla-Järve.
- 1.4. Paikvaatluse aeg: 13.03.2024. Koht: Järveküla tee 17, Kohtla-Järve.
- 1.5. Järelevalve teostajad: Sotsiaalkindlustusameti (SKA) õiguse ja järelevalve osakonna järelevalve talituse peaspetsialistid Ave Viitak ja Jaana Priidel.
- 1.6. Järelevalvemenetluses kasutatud meetodid: paikvaatlus, dokumentide vaatlus ja analüüs; majandustegevuse registri (MTR) töötamise registri (TÖR) andmete võrdlus, vestlused, e-kirjavahetus ja ema ja lapse turvakodu koostööpartnerite küsitlemine.
- 1.7. Järelevalvetoimingutes osalesid: Kohtla-Järve Sotsiaalhoolekandekeskuse direktor Maie Puusepp ja kasvataja M. R.

II. JÄRELEVALVE TULEMUSED

SKA tuvastas, et Kohtla-Järve Sotsiaalhoolekandekeskuses turvakodu teenuse osutamisel ei ole täitnud järgmisi õigusaktides sätestatud nõudeid:

1. **SHS § 7 lõige 2 ja 3**, mille kohaselt tehakse laste hoolekandenasutuse sisehindamist vähemalt üks kord kolme aasta jooksul. Laste hoolekandenasutuse sisehindamise korra kehtestab asutuse juht, esitades selle enne arvamuse avaldamiseks asutuse pidajale.

Kohtla-Järve Sotsiaalhoolekandekeskuse juhataja sõnul on ei ole asutusel sisehindamise korda kehtestatud ning sisehindamist ei ole läbi viidud.

Arvestades, et turvakoduteenuse osutamise tegevusluba hakkas kehtima 03.12.2019, oleks pidanud sisehindamine olema läbi viidud hiljemalt jaanuariks 2023.

Kohtla-Järve Sotsiaalhoolekandekeskusel vastuväiteid akti kavandile ei esinenud ja asutus on töökorraldust muutmas, ei pea SKA ettekirjutuse koostamist vajalikuks. Järelkontroll SHS § 7 lõike 2 ja 3 osas toimub peale 31.10.2024.

III. JÄRELEVALVEMENETLUSE KOKKUVÕTE

3.1. Üldandmed

Kohtla-Järve Sotsiaalhoolekandekeskus on Kohtla-Järve Linnavalitsuse hallatav asutus. Turvakodu teenust osutatakse aadressil Järveküla tee 17, Kohtla-Järve. Samas tegevuskohas osutatakse veel sotsiaalmaja ning psüühilise erivajadustega inimeste päevakeskuse teenust. Turvakodu teenuse osutamiseks on väljastatud tegevusluba nt SAK000105, mille alusel saab teenust osutada samaaegselt maksimaalselt kuuete lapsele.

Turvakoduteenust osutatakse viiekordse maja esimesel korrusel, kus osutatakse veel mitmeid sotsiaalteenuseid. Turvakodu ruumide ees koridoris asub valvuri ruum, kus on ööpäevaringselt valvur, kes aitab tagada turvalisust. Turvakodus on neli magamistuba, kasvajate tuba, elutuba, köök koos söögitoaga, vannituba ning hoiustamisruum. Teenust vahetult osutab neli kasvatajat, korraga on tööl üks vahetult teenust osutav töötaja.

Paikvaatluse päeval olid turvakodu ruumid puhtad ja soojad. Tööl viibis kasvataja M. R. Paikvaatluse ajal oli teenusel kokku neli last, kellest üks lahkus paikvaatluse ajal lapsevanemaga koju. Kõikide teenusel viibivate laste eestkostetasutus on Kohtla – Järve Linnavalitsus.

Kohtla-Järve Sotsiaalhoolekandekeskusel on [koduleht](#), kus on vajalik info turvakodu teenuse osutamise kohta.

Laste turvakodu on ajutine meede ainult lastele, kes ei saa erinevatel põhjustel kodus viibida. Teenusele suunab lastekaitsetöötaja, toob politseiametnik ja ka lapsel on võimalus ise pöörduda turvakodusse. Vastu võetakse ka lapsi teistest kohalikest omavalitsustest, lepinguid ei ole, tasutakse arve alusel. Teenusele saabudes täidetakse olukorra kirjeldus ning juhul, kui laps ei tulnud lastekaitsetöötaja suunamisel, teavitab turvakodu töötaja koheselt lapse elukohajärgset kohalikku omavalitsust või Kohtla-Järve lastekaitsetöötajat, kes infot vahendab.

3.2. Järelevalve menetlus

12.03.2024 algatas SKA järelevalvemenetluse Kohtla-Järve Sotsiaalhoolekandekeskuse turvakoduteenuse üle tegevuskohas Järveküla tee 17, Kohtla Järve linn.

SKA pööras järelevalve käigus tähelepanu SHS § 3 lõikes 2 toodud üldtunnustatud kvaliteedinõudest kahe nõude täitmisele: turvalisus ja isikukesksus.

Turvalisus (isiku õiguste kaitse) on tagatud, kui teenusel olev inimene ja töötaja on füüsiliselt ning emotsionaalselt kaitstud, tagatud on toetus ja heaolu, millest tuleneb parim võimalik hakkamasaamine ja turvatunne.

Isikukesksuse kvaliteedipõhimõtte käsitleb inimest tervikuna, arvestades tema ajas muutuvat vaimset ja füüsilist seisundit ning vajadusi, soove ja võimalusi.

Paikvaatlus turvakodu tegevuskohas toimus 13.03.2024. Järelevalve paikvaatluse käigus vesteldi tööl olnud kasvatajaga ja kolme teenusel oleva lapsega. Lisaks tutvuti dokumentide ning turvakodu ruumidega. Vestlus asutuse direktoriga toimus 18.03.2024 veebi vahendusel.

Järelevalve läbiviimiseks esitas Kohtla-Järve Sotsiaalhoolekandekeskuse direktor SKAle turvakodus kehtiva kaebuste ja ettepanekute esitamise korra, töötajate nimekirja koos

isikukoodidega ning veebruaris ja märtsis 2024. a. teenusel olnud/olevate klientide arvu päevade lõikes.

SKA küsitles kirjalikult ka turvakoduteenusel viibinud laste eestkostesutust, eesmärgiga saada tagasisidet turvakodu teenuse kvaliteedi kohta.

3.3. Paikvaatluse, küsitluste ja dokumentide analüüsi kokkuvõte

Direktor edastas SKAle turvakodus töötavate isikute nimekirja, mis ühtis MTRis tegevusloal nr SAK000105 toodud vahetult teenust osutavate isikute andmetega, samuti olid vastavuses TÖR andmed. Viimati kontrolliti lastega töötamise piiranguid augustis 2023. a.

Perioodil 1. veebruar 2024 kuni paikvaatluseni 13.03.2024 oli turvakodus teenusel samaaegselt kaks kuni kuus last, (paikvaatluse toimumise ajal neli last), mis on vastavuses tegevusloal lubatud maksimaalse teenuse saajate arvuga. Keskmiselt on klient teenusel paar nädalat.

Töötajatel on tuba puhkepausideks. Vahetult teenust osutav töötaja on turvakodus ööpäevaringselt, nädala sees on majas ka psühholoog, kes vajadusel osutab ka teenust turvakodus viibivatele lastele. Paikvaatluse päeval oli turvakodu üks lukus, sisenemiseks oli vajalik uksekella kasutamine.

Vestlusest Kohtla-Järve Sotsiaalhoolekandekeskuse direktoriga selgus, et turvakodus koostatud kodukord, kuid see on praeguseks aegunud ning seda ei rakendata tervikuna. Laste sõnul teeb iga töötaja omad reeglid, mis on neile keeruline mõista ja tekitab segadust. Direktori sõnul vajab turvakodu kodukord kaasajastamist ja reeglid ühtlustamist.

Kohtla-Järve Sotsiaalhoolekandekeskusel puudub sisehindamise kord ning sisehindamisi ei ole läbi viidud. SKA juhib tähelepanu SHS § 7 koosmõjus LasteKS §ga 37, mis sätestab laste hoolekandetasutuse sisehindamise tegemise kohustuse. Laste hoolekandetasutuse sisehindamist tehakse vähemalt üks kord kolme aasta jooksul. LasteKS § 37 kohaselt on sisehindamine tegevus, mille käigus hinnatakse lastetasutuse töökorraldust ja töökeskkonda ning tegevuste tulemuslikkust lapse õiguste ja heaolu tagamisel. Sisehindamise käigus selgitatakse välja lastetasutuse eesmärkide täitmist toetavad ja takistavad asjaolud ning analüüsitakse lastetasutuse tegevuse vastavust õigusaktidele. Sisehindamine on pidev protsess, mille eesmärk on tagada teenusel viibiva lapse arengut toetavad tingimused ja asutuse järjepidev areng. Sisehindamise käigus hinnatakse pakutava hoolduse vastavust lapse eale ja arengule ning asutuse töökorraldust ja juhtimist. Perioodilisest sisehindamisest peab saama lastetasutuse juhtide abivahend asutuse igapäevatöö korraldamiseks.

LasteKS § 36 lõike 2 kohaselt peab lastetasutus looma tingimused, mis aitavad tagada LasteKS § 36 lõikes 1 sätestatud lastetasutuses viibival lapsel õigust kellestki sõltumata võtta ühendust last kasvatava isiku, rahvastikuregistrisse kantud lapse elukohajärgse kohaliku omavalitsuse üksuse lastekaitsetöötaja ja õiguskantsleriga ning esitada neile lastetasutuse tegevuse kohta arvamusi ja kaebusi.

Turvakodu tegevuskohas oli paikvaatluse ajal nähtavale kohale (ukse kõrvale) paigutatud õiguskantsleri, Lasteabi ja kohaliku omavalitsuse üksuse lastekaitsetöötaja kontaktid.

Kaebuste ja ettepanekute esitamise kord (kinnitatud 08.11.2016 direktori käskkirjaga nr 4.2-1/174) on asutuse direktori sõnul aegunud ja läheb ümbertegemisele. SKA juhib tähelepanu, et tulenevalt LasteKS § 36 lõike 2 kohaselt peab lastetasutus lapse arvamused ja kaebused registreerima ning andma lapsele nende kohta viivitamata asjakohast tagasisidet. Vajaduse korral tuleb ette näha muudatused lastetasutuse igapäevaelu korralduses või muus lapsele olulises eluvaldkonnas. Kontrollimisel selgus, et kord on aegunud, töötajal puudub sellekohane teadmine ning kaebuste esitamise kast oli paigutatud kapi otsa, kuhu lastel puudus ligipääs. Arvamuse või kaebuse registreerimine on vajalik, et tagada lapse arvamuse või kaebuse reaalne menetlemine, aga ka järelevalve lapse õiguste tagamise üle lastetasutuses. Lastetasutus on kohustatud reageerima asjakohaselt, kiiresti ja lapse õigusi parimal võimalikul moel kaitsval viisil.

Infovahetus lapsega seonduvates asjaoludes toimub K-J linnavalitsuse sõnul läbi lapse juhtumikorraldaja (laste ja perede heaolu peaspetsialist, vajadusel juhtivspetsialist) nii telefoni kui ka e-posti teel, samuti turvakodus kohapeal. Positiivsena nähakse, et enda territooriumil on teenuseosutaja, sest teenusvajadus on olemas. Lapsed on hoitud ja turvalises keskkonnas. Toodi välja ka parendusettepanekuid, mille kohaselt võiks tööl olla samaaegselt rohkem töötajaid. Lisaks võiks olla teine asukoht kuna sotsiaalmajas on klientuur, kes on asotsiaalse käitumisega. Nimetati ka vajadust kohtade arvu suurendamiseks.

Kõik osapooled toovad välja, et teenusel on puudujääke, millest ollakse teadlikud ning käimas on teenuse osutamise ülevaatamine ja kaasajastamine.

3.4. Turvalisuse kvaliteedipõhimõtte järgimine

Turvakodu asukoht on avalik, et abivajavatel lastel oleks võimalik ka ise teenusele pöörduda ning lastekaitsetöötaja otsusel võivad last turvakodus lapsevanemad külastada. Majas on ööpäevaringselt valvur, kuid nii turvakodu juhi kui Kohtla-Järve Linnavalitsuse hinnangul ei ole asukoht sobiv teenuse osutamiseks, kuna antud majas osutatakse ka sotsiaalmaja teenust, mille klientuur on tihti asotsiaalse ja kõrgeenenud riskikäitumisega. Töötajatel on vajadusel kasutamiseks kaks häirenuppu.

Teenusel viibivad lapsed ei toonud välja, et neil poleks turvakodus turvaline. Kuid kõik lapsed, kellega järelevalve paikvaatluse raames räägiti töid välja, et on teenusel viibimise ajal ei ole neil olnud võimalik turvakodust väljas käia ning olukord mõjub neile raskelt. Turvakodu töötaja sõnul tema tööajal turvakodust lastega välja ei saa minna kuna teisi lapsi ei aa turvakodusse üksi jätta ning võidakse tuua uus laps, kes on vaja vastu võtta. Direktori sõnul otsuse, kas ja millistel tingimustel saab laps turvakodust välja minna, teeb juhtumit korraldav lastekaitsetöötaja. Kohaliku omavalitsuse sõnul laste liikumisvabadust ei piirata, lapsed saavad väljas käia olenevalt juhtumist kas lapsevanemaga, tugiisiku või muu lapsele turvalise isikuga. SKA rõhutab, et laste turvalisus tuleb tagada seaduse põhimõtteid järgides.

Lastekaitsetöötajate telefoninumbrid ja nimed, lasteabi telefon, õiguskantsleri ning teised olulised infonumbrid on turvakodu infotahvil nii eesti kui vene keeles kõigile nähtavad, nende kasutamise oskust võib piirata lapse vanus ja puudest tulenev eripära. Teenusel viibivate laste sõnul pöörduvad nad murede korral kas pereliikmete või sõprade poole, turvakodu töötajatele muredest ei räägi kuna omavahelised suhted on keerulised kuna lapse sõnul ei suhtuta nendesse hästi.

Lapsed töid välja murena, et vannitoa uks ei ole lukustatav ning nad tunnevad pestes ennast ebamugavalt. Väidetavalt paluvad lapsed üksteist, et nad valvaksid ukse taga. SKA rõhutab, et lastele tuleb hügieenitoiminguteks tagada privaatsus ja turvalisus.

3.5. Isikukesksuse kvaliteedipõhimõtte järgimine

Laste sõnul neid ei kaasata turvakodus kodutöodesse ega toidu valmistamisesse. Osasid lapsi häiris, et neil ei ole lubatud oma tuba koristada.

Lastel on isiklikud asjad turvakodus lubatud, isiklike asjade hoidmiseks tubades lukustatavaid kappe vms ei ole. Piiratud on toodavate maiustuste ja söögi hulk.

Turvakodu sõnul on toidu osas koostööleping Maximaga, kes toob turvakodusse poolfabrikaate, purgisuppe jm lihtsasti valmistatavaid toite. SKA juhib tähelepanu, et kuigi turvakodu on ajutine kriisimeede, peab laste söök olema tervislik ja mitmekesine.

Turvakodul puudub õueala, kus saaksid lapsed turvaliselt mängida ja oma vaba aega sisustada. Laste sõnul on väga rusuv kui neile ei võimaldata pikema aja jooksul väljas käia. Laste sõnul ei tegeleta vaba aja sisustamisega ning kasvatajatel ei jätku aega nendega suhtlemiseks, tegelemiseks. Väidetavalt on kasvatajad hõivaud koristamisega, söögi tegemisega või on nad kasvatajate toas. Samuti tõi üks lastest välja, et kasvatajad ei reageeri ka ebatavalistele olukordadele. Näiteks oli laps ükskord kutsunud kasvataja, sest 8a poiss oli võtnud elutoas püksid

ära ja pissinud igale poole, kasvataja öelnud, et mis tema ikka teha saab. Väikestel lastel lubatakse kõike teha, nende tegevusele ei seata piire.

Vestlustest selgus, et turvakodus pikemalt viibinud lapsed ei ole käinud teenusel viibimise ajal koolis. SKA rõhutab, et lapse elukohajärgne kohalik omavalitsus koostöös turvakoduga peab tagama lastel õppetöös osalemise.

IV. TÄHELEPANEKUD/ETTEPANEKUD/SOOVITUSED

4.1. SKA juhib tähelepanu järgmistele asjaoludele:

4.1.1. Turvakodu asukoht ei ole turvalist keskkonda soosiv kuna samas majas osutatakse sotsiaaleluruumi teenust, mille klientuur on kõrgeenenud riskikäitumisega. Samuti puudub lastel turvaline õueala, kus mängida ja veeta vaba aega.

4.1.2. Samaaegselt on tööl üks töötaja, mistõttu on piiratud (väike)laste õues viibimise võimalused, vaba aja sisustamine, laste hooldamine ja arendamine kuna töötajal ei ole võimekust kõigi ülesannetega tegeleda ja lapsed ei saa nii palju tähelepanu ja suunamist kui vajaksid.

4.1.3. Kui lapsed on teenusel pikemalt, siis tuleb koostöös lapse elukohajärgse kohaliku omavalitsusega tagada lastele õppetöös osalemise võimalus.

4.1.4. Asutuse töökorraldust reguleerivad dokumendid on aegunud ning ei ole tehtavas töös rakendatavad. Lastel tekitab kõige enam segadust kodukord, mida iga töötaja rakendab erinevalt.

4.1.5. Asutusel tuleb tagada teenusesaajatele privaatsed tingimused hügieenitoimingute tegemiseks.

4.2. Turvakoduteenuse paremaks korraldamiseks soovitab SKA:

4.2.1. Analüüsida teenuse korraldamist võttes aluseks laste turvakoduteenuse kvaliteedijuhise, et parimal viisil tagada laste heaolu ja õigused.

4.2.2. Ajakohastada töökorraldust reguleerivad dokumendid.

4.2.3. Kaaluda koostööpäeva läbiviimist võrgustiku liikmetega teenuse arendamiseks.

(allkirjastatud digitaalselt)
Ave Viitak
järelevalve peaspetsialist